

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Το Cedefop εξέτασε τις πρόσφατες πολιτικές και πρακτικές με στόχο τη βελτίωση των αποτελεσμάτων στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της αγοράς εργασίας για όλους

Εκτιμάται ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση ζουν 87 εκατομμύρια άτομα με αναπηρία ⁽¹⁾ ⁽²⁾. Μεταξύ των πολυάριθμων φραγμών που αντιμετωπίζουν καθημερινά τα άτομα με αναπηρία σε έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από την απουσία συμπεριληπτικών και σχεδιασμένων για όλους υπηρεσιών περιλαμβάνονται η περιορισμένη πρόσβαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, στην υποστήριξη της σταδιοδρομίας και σε θέσεις εργασίας που ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα και τις ικανότητές τους. Σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, το 2021 το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων χωρίς αναπηρία ήταν 23 ποσοστιαίες μονάδες. Λίγα είναι τα άτομα με αναπηρία που ολοκληρώνουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Όσοι εγγράφονται στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) συχνά παραπέμπονται σε ιδρύματα για άτομα με ειδικές ανάγκες. Το ποσοστό συμμετοχής τους στην εκπαίδευση ενηλίκων είναι χαμηλότερο του μέσου όρου, ενώ το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης της εκπαίδευσης ή χαμηλών σχολικών επιδόσεων είναι υψηλότερο.

Πρόσφατες εξελίξεις της ευρωπαϊκής πολιτικής

Για τον λόγο αυτό, η ΕΕ δίνει ακόμη μεγαλύτερη έμφαση στην εκπαίδευση και κατάρτιση χωρίς αποκλεισμούς και στην πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας. Παράλληλα με το Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τον Μάρτιο του 2021 τη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-30. Η στρατηγική

καθορίζει τομείς προτεραιότητας για την ανάληψη δράσης, μεταξύ άλλων την ενίσχυση των υπηρεσιών που βοηθούν τα άτομα με αναπηρία στην εύρεση και διατήρηση θέσεων εργασίας. Στις εν λόγω υπηρεσίες περιλαμβάνεται το άνοιγμα περισσότερων διόδων πρόσβασης στην απασχόληση, ο σχεδιασμός χώρων εργασίας προσαρμοσμένων στις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία (εύλογες προσαρμογές) και η ανάπτυξη δεξιοτήτων διαχείρισης της σταδιοδρομίας από τη νεαρή ηλικία. Στα Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας του 2022, το Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη της ΕΕ να αναλάβουν περαιτέρω δράση προς αυτή την κατεύθυνση ⁽³⁾.

Τι συμβαίνει στην πράξη

Για να συνοδεύσει αυτή την ανανεωμένη διαδικασία χάραξης πολιτικής, το Cedefop, μαζί με τους εταίρους του δικτύου [CareersNet](#) στα κράτη μέλη της ΕΕ και πέραν αυτής, συνέλεξε παραδείγματα πολιτικών και πρακτικών διά βίου προσανατολισμού που στηρίζουν τα δικαιώματα και τις ευκαιρίες των ατόμων με αναπηρία. Τα παραδείγματα αυτά παρουσιάζονται στον διαδικτυακό κατάλογο συστημάτων και πρακτικών διά βίου προσανατολισμού του Cedefop, ο οποίος παρακολουθεί την πρόοδο που υλοποιείται σε βασικούς τομείς πολιτικής και παρέχει πληροφορίες σχετικά με διάφορες προσεγγίσεις σε υπευθύνους χάραξης πολιτικής, επαγγελματίες και ερευνητές ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Όπως αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2023, με βάση στοιχεία από πηγές της Eurostat, μεταξύ άλλων. EU SILC (κοινοτικές στατιστικές για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης) και LFS (έρευνα εργατικού δυναμικού) 2020.

⁽²⁾ Από τα άτομα με αναπηρία ηλικίας 16 ετών και άνω, το 24,7% αντιμετωπίζει περιορισμούς κατά τις δραστηριότητές του, το 17,7% βιώνει ήπιους και το 7% σοβαρούς περιορισμούς.

⁽³⁾ Τα έργα στον τομέα της κοινωνικής ένταξης και της πρόσβασης σε υπηρεσίες όπως η υποστήριξη της σταδιοδρομίας χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο + (ΕΚΤ+). Μεταξύ των έργων που παρουσιάζουν καλές πρακτικές στον τομέα του επαγγελματικού προσανατολισμού περιλαμβάνονται το έργο [Youth Transition \(SI\)](#) που υποστηρίζει τη μετάβαση των νέων με αναπηρία στην αγορά εργασίας, και το κέντρο [De Groeneweg \(BE\)](#) που παρέχει καθοδήγηση σε θέματα αυτισμού. Ο προϋπολογισμός του ΕΚΤ+ ανέρχεται σε σχεδόν 99,3 δισεκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 2021-27.

⁽⁴⁾ Συμπληρώνεται από το εργαλείο μεταβιβασιμότητας του Cedefop που στηρίζει τη λήψη αποφάσεων στον τομέα αυτό.

Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα παρουσιάζει ορισμένες από τις εν λόγω πρωτοβουλίες στα κράτη μέλη της ΕΕ και πέραν αυτών, καθώς και δείκτες πολιτικής για την ανάληψη περαιτέρω δράσης ⁽⁵⁾. Ο επαγγελματικός προσανατολισμός για τα άτομα με αναπηρία έχει εξελιχθεί τα τελευταία χρόνια ώστε να συνδέεται με ένα ευρύτερο φάσμα μέτρων στήριξης της σταδιοδρομίας: αξιολόγηση και ανάπτυξη δεξιοτήτων, επαγγελματική καθοδήγηση, οικοδόμηση εμπιστοσύνης, σχεδιασμός σταδιοδρομίας, εύλογες προσαρμογές των χώρων εργασίας και «υποστηριζόμενη απασχόληση» ⁽⁶⁾. Όλα αυτά τα μέτρα έχουν στόχο να επιτρέψουν σε άτομα με συγκεκριμένες ανάγκες να συμμετέχουν σε ευκαιρίες μάθησης και, τελικά, στην ανοικτή αγορά εργασίας. Η προστατευμένη απασχόληση θεωρείται, στο μέτρο του δυνατού, ως ένα μεταβατικό στάδιο στην πορεία τους προς αυτόν τον στόχο. Οι λεγόμενες «διττές προσεγγίσεις» προσφέρουν υπηρεσίες ειδικά προσαρμοσμένες στις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία, παράλληλα με πιο καθολικά μέτρα, χωρίς αποκλεισμούς από το σχεδιασμό τους, σε παραδοσιακά περιβάλλοντα.

Επαγγελματικός προσανατολισμός προσβάσιμος για όλους

Όπως και οι εύκολα προσβάσιμες από όλους επιτόπιες υπηρεσίες, ο επαγγελματικός προσανατολισμός και η υποστήριξη παρέχονται σε διαφορετικές εικονικές μορφές. Οι πύλες ενιαίας πρόσβασης εξυπηρετούν όλο και συχνότερα τους χρήστες με αναπηρία, καθώς και τους εκπαιδευτές, τους εργοδότες και τους συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού. Οι πύλες αυτές συχνά περιέχουν βίντεο αυτοβοήθειας στην εθνική νοηματική γλώσσα ή με υπότιτλους σε απλή και κατανοητή γλώσσα. Ορισμένες προσφέρουν ειδικά προσαρμοσμένο ψηφιακό υλικό και εργαλεία για τα μέλη της οικογένειας που βοηθούν τα άτομα με αναπηρία.

Για την ενίσχυση αυτών των εικονικών υπηρεσιών χωρίς αποκλεισμούς, η Επιτροπή αναθεώρησε πρόσφατα την [οδηγία για την προσβασιμότητα στον παγκόσμιο ιστό](#) ⁽⁷⁾. Η ευρωπαϊκή πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη εξετάζει τους δυνητικούς κινδύνους διακρίσεων που μπορεί να ενέχουν οι υπηρεσίες αυτοβοήθειας σε θέματα σταδιοδρομίας και άλλα ψηφιακά εργαλεία.

⁽⁵⁾ Αναθεωρήθηκε από την [πλατφόρμα για την αναπηρία](#) και την [ομάδα εμπειρογνομόνων](#) της.

⁽⁶⁾ Ορίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως ένα πρόγραμμα που «στηρίζει άτομα με αναπηρία ή άλλες μειονεκτούσες ομάδες στην απόκτηση και διατήρηση της αμειβόμενης απασχόλησης στην ανοικτή αγορά εργασίας. Τα υποστηρικτικά μέτρα πρέπει να περιλαμβάνουν την παροχή βοήθειας στον εργαζόμενο πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την εύρεση εργασίας, καθώς και στήριξη στον εργοδότη. Το επάγγελμα του συμβούλου απασχόλησης παίζει καθοριστικό ρόλο».

⁽⁷⁾ [Συνοπτική επισκόπηση](#).

Ορισμένα εργαλεία προσανατολισμού αναπτύσσονται σε συνεργασία ή από άτομα με αναπηρία, π.χ. στο πλαίσιο έργων της κοινωνίας των πολιτών που χρηματοδοτούνται από εθνικά ή ευρωπαϊκά προγράμματα. Κατ' αυτόν τον τρόπο αναπτύσσεται η εμπιστοσύνη ως προς τη φιλικότητα προς τον χρήστη και τη χρησιμότητα των εργαλείων.

Πλαίσιο 1. Σταδιοδρομίες στην Αυστρία και σε άλλες χώρες

Η [CareersPaths Inclusive](#) είναι μια διαδικτυακή πλατφόρμα που προσφέρει σε νέους με βαρηκοΐα τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού, παρουσιάσεις σχετικά με τον τρόπο υποβολής αίτησης για μια θέση εργασίας και ενημερωτικά βίντεο για την εργασία βιντεοσκοπημένα από άτομα με βαρηκοΐα, τα οποία εξηγούν τις δικές τους επαγγελματικές εμπειρίες στην εθνική νοηματική γλώσσα. Το έργο αναπτύσσει επίσης διδακτικό υλικό προσαρμοσμένο στις ανάγκες των μαθητών με βαρηκοΐα και παρέχει διερμηνεία στη νοηματική γλώσσα τόσο για τις δικές του εκδηλώσεις όσο και για τις εκδηλώσεις άλλων οργανισμών.

Προκειμένου να αυξηθεί η απήχηση στους χρήστες, το περιεχόμενο της πλατφόρμας ενσωματώθηκε στην [κεντρική πύλη επαγγελματικών πληροφοριών του βιομηχανικού και βιοτεχνικού επιμελητηρίου της Αυστρίας](#). Η πλατφόρμα χρησιμοποιείται από εργοδότες, άτομα που αναζητούν εργασία και δημόσιους φορείς και προσφέρει ένα ευρύ φάσμα ευκαιριών απασχόλησης. [Ireland's Deaf Society](#) (Ένωση κωφών της Ιρλανδίας) έχει αναπτύξει παρόμοιες δραστηριότητες, που κυμαίνονται από την υπεράσπιση των δικαιωμάτων έως την εκπαίδευση και την κατάρτιση, τη διερμηνεία στη νοηματική γλώσσα και την ευαισθητοποίηση.

Πλαίσιο 2. Το [Piarist Outlook Centre](#) στην Ουγγαρία

Το [Piarist Outlook Centre](#) στη [Vac \(Ουγγαρία\)](#) παρέχει σε νέους με αναπηρία επαγγελματικό προσανατολισμό, αναλύσεις ατομικών δεξιοτήτων και αναγκών, πληροφορίες για την αγορά εργασίας και ευκαιρίες εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η προσέγγιση που ακολουθεί με επίκεντρο τον χρήστη εστιάζει στην ανάπτυξη της κοινότητας. Το Κέντρο βρίσκεται σε ένα μοναστήρι του Τάγματος των Πιαριστών και λειτουργεί επίσης ως κέντρο έρευνας και τεκμηρίωσης. Συνεργάζεται με εκπαιδευτικούς, εκπαιδευτές, συμβούλους σταδιοδρομίας και εργοδότες. Για τη μεγιστοποίηση της στήριξης, το Κέντρο ανοίγει τις συνεδρίες κατάρτισης στα μέλη των οικογενειών των δικαιούχων. Οι εγκαταστάσεις του είναι προσβάσιμες με αναπηρικά αμαξίδια, ενώ διατίθενται μέσα μεταφοράς και θέσεις στάθμευσης.

Πλαίσιο 3. Συμβουλευτικές υπηρεσίες VIRTUAL EURES στην Ελλάδα

Η ελληνική Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (Δ.Υ.Π.Α.) προσφέρει υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού σε ευάλωτους ανέργους, επιχειρήσεις και εξειδικευμένο προσωπικό μέσω της πλατφόρμας **MyOAE**live της. Οι σύμβουλοι EURES παρέχουν συμβουλές σε θέματα επαγγελματικής κινητικότητας και συμβουλές σε επιχειρήσεις στην εν λόγω πλατφόρμα, η οποία περιλαμβάνει επίσης βίντεο, ακουστικές περιγραφές και χρωματικά κωδικοποιημένες πληροφορίες. Οι υπηρεσίες για άτομα με αναπηρία είναι διαθέσιμες στην ελληνική νοηματική γλώσσα και το μέγεθος του κειμένου μπορεί να αυξηθεί στο 200% χωρίς κύλιση.

Ανάπτυξη δεξιοτήτων στον τομέα της διαχείρισης σταδιοδρομίας

Η στήριξη των ατόμων ώστε να διαχειρίζονται τη μαθησιακή και επαγγελματική σταδιοδρομία τους και να λαμβάνουν ουσιαστικές αποφάσεις για το μέλλον τους βρίσκεται στο επίκεντρο των υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού. Με στόχο την παροχή μακροπρόθεσμης προοπτικής και στα άτομα με αναπηρία, η στρατηγική της ΕΕ προβλέπει την παροχή κατάρτισης και εξατομικευμένων υπηρεσιών που προετοιμάζουν τα άτομα με αναπηρία για την απασχόληση και/ή τα συνοδεύουν κατά την εργασία τους. Η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η απασχολησιμότητα έχουν καίρια σημασία.

Δομές όπως οι λέσχες απασχόλησης προσφέρουν στα μέλη, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με μεγάλες ανάγκες, δυνατότητες κατάρτισης και καθοδήγησης, επαφές με εργοδότες και τα βοηθούν στην υλοποίηση ατομικών σχεδίων, στις αιτήσεις κ.λπ. Οι δομές αυτές είναι δημοφιλείς σε αρκετές χώρες, όπως η **Γερμανία** και η Ελλάδα.

Πλαίσιο 4. VASTE: ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ένταξης στην αγορά εργασίας από τη Μάλτα

Το **μαλτέζικο πρόγραμμα VASTE** [Επαγγελματική Αξιολόγηση, Κατάρτιση και Απασχολησιμότητα (το οποίο ολοκληρώθηκε το 2022)] παρείχε στα άτομα με αναπηρία καθοδήγηση, αξιολόγηση προσωπικών δεξιοτήτων, κατάρτιση και έκθεση σε θέσεις εργασίας σε προστατευμένο περιβάλλον, με απώτερο στόχο να τα βοηθήσει να ενταχθούν στην ανοικτή αγορά εργασίας ή στην αυτοαπασχόληση. Επίσης, παρείχε βοήθεια για την υποβολή αιτήσεων εργασίας και κατάρτιση σε θέματα κοινωνικών δεξιοτήτων, εμπάθυνση της κατανόησης των διαδικασιών εργασίας από τους πελάτες και καθοδήγηση στην εργασία.

Πλαίσιο 5. Μια οργάνωση στη Φλάνδρα που υποστηρίζει άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας

Η **GTB (Gespecialiseerd Team Bemiddeling)** είναι μια οργάνωση δικτύου που εδρεύει στο Gent και βοηθά τους χρήστες υπηρεσιών ψυχικής υγείας να βρουν εργασία, είτε στην ανοικτή αγορά εργασίας είτε σε προστατευμένη απασχόληση, ανάλογα με τις ανάγκες τους. Χάρη στις υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού που παρέχονται από καλά εκπαιδευμένους συμβούλους/μέντορες και βασίζονται στην προσεκτική αντιστοίχιση εργοδοτών και αιτούντων εργασία καθώς και σε μια παγιωμένη μεθοδολογία, και χάρη στη συνεργασία της με τους εργοδότες και στις ολοκληρωμένες υπηρεσίες της, η GTB χαιρεί εξαιρετικής φήμης σε τοπικό επίπεδο και της εμπιστοσύνης των εργοδοτών. Αυτό οφείλεται επίσης στο γεγονός ότι, εκ σχεδιασμού, στηρίζει τόσο τους πελάτες της όσο και τις εταιρείες που τους προσέλαβαν κατά τη διαδικασία ένταξής τους στην εργασία.

Παροχή υποστήριξης υψηλής ποιότητας

Η ανάπτυξη συστημάτων επαγγελματικού προσανατολισμού απαιτεί στρατηγική ηγεσία. Η συνεργασία των βασικών φορέων και ο συντονισμός των πολιτικών και των υπηρεσιών διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο.

Η συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία και των οργανώσεων που τα εκπροσωπούν στον σχεδιασμό των υπηρεσιών, των πολιτικών και των πρακτικών που τα αφορούν, είναι ζωτικής σημασίας καθώς γνωρίζουν καλύτερα την κατάσταση. Θα μπορούσαν να αναπτυχθούν προφίλ ειδικού συντονιστή για άτομα με αναπηρία και άλλα προφίλ προσωπικού ειδικού σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού, με στόχο την πρόσληψη ατόμων με αναπηρία.

Οι εργοδότες, οι πάροχοι εκπαίδευσης και κατάρτισης και οι επαγγελματίες στον τομέα της σταδιοδρομίας χρειάζονται συνεχή ανάπτυξη των ικανοτήτων, η οποία τους παρέχει τη δυνατότητα να καινοτομούν και να εργάζονται για την ολοκληρωμένη και συντονισμένη παροχή υπηρεσιών και την ανάπτυξη συστημάτων διά βίου προσανατολισμού.

Σε επίπεδο πελατών, οι υπηρεσίες θα πρέπει να είναι εύκολα προσβάσιμες και αποδοτικές, για παράδειγμα μέσω μονοαπευθυντικών θυρίδων.

Πλαίσιο 6. AGEFIPH: φέρνοντας σε επαφή διάφορους φορείς

Η **Agefiph** είναι ένας γαλλικός οργανισμός χρηματοδοτούμενος από το κράτος, ο οποίος στηρίζει την ένταξη στην αγορά εργασίας και την εξέλιξη της σταδιοδρομίας των ατόμων με αναπηρία. Οι σύμβουλοι απασχόλησης του οργανισμού εργάζονται σε 14 περιφερειακά γραφεία σε ολόκληρη τη χώρα και συνεργάζονται με ένα ευρύ δίκτυο δημόσιων υπηρεσιών και ιδιωτικών εταιρειών.

ών. Η Agefipr προσφέρει στους πελάτες της διάφορα σχέδια χρηματοδοτικής βοήθειας και τους φέρνει σε επικοινωνία με υπηρεσίες καθοδήγησης και δυναμικούς εργοδότες, μεταξύ άλλων μέσω της πλατφόρμας ΤΠΕ ενιαίας πρόσβασης. Οι δραστηριότητές της επικεντρώνονται κυρίως:

- στη διαχείριση εταιρικών συνεισφορών,
- στη χορήγηση χρηματοδοτικής βοήθειας·
- στον συντονισμό του δικτύου εταιρών,
- στην αύξηση του αντίκτυπου των δημόσιων πολιτικών για τους πελάτες της.

Η Agefipr βοηθά επίσης τους εργοδότες που επιθυμούν να προσαρμόσουν το εργασιακό τους περιβάλλον προκειμένου να φιλοξενήσουν άτομα με αναπηρία. Τους παρέχει νομικές συμβουλές ανάλογα με τις ανάγκες τους, για παράδειγμα μέσω της πρωτοβουλίας #*activateurdeprogrès* η οποία στηρίζει τις εταιρείες που θέλουν να προωθήσουν την πολυμορφία και να προσλάβουν άτομα με αναπηρία. Η εν λόγω πρωτοβουλία έχει σχεδιαστεί με στόχο να συγκεντρώσει όλες τις δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις, ενώσεις και ιδρύματα που επιθυμούν να λάβουν ενεργό ρόλο για τη δημιουργία μιας αγοράς εργασίας χωρίς αποκλεισμούς.

Στοχευμένη κατάρτιση για την ενδυνάμωση των βασικών φορέων

Δεδομένης της αυξανόμενης αβεβαιότητας που επικρατεί στην αγορά εργασίας και του τοπικού αντίκτυπου των παγκόσμιων εξελίξεων, οι επαγγελματίες στον τομέα της σταδιοδρομίας χρειάζονται προηγμένα εργαλεία και συχνή σχετική κατάρτιση, που τους επιτρέπουν να αντιδρούν γρήγορα στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις. Όποιος εργάζεται με άτομα με αναπηρία πρέπει να διαθέτει γνώσεις για την τοπική ζήτηση δεξιοτήτων, τους φραγμούς που υπάρχουν στην αγορά εργασίας, το τοπίο των υπηρεσιών, τις εταιρείες που προσλαμβάνουν άτομα με αναπηρία, τη σημασία της βελτίωσης των δεξιοτήτων σταδιοδρομίας για τη ζωή, τις συναφείς τεκμηριωμένες μεθόδους, τις θεωρίες σε θέματα σταδιοδρομίας και το νομοθετικό πλαίσιο, μεταξύ άλλων τα δικαιώματα των πελατών σε οικονομική και μη οικονομική βοήθεια και τις δυνατότητες παραπομπής σε άλλες υπηρεσίες. Ανάλογα με τις ανάγκες των πελατών, ενδέχεται να απαιτείται επίσης οι επαγγελματίες σταδιοδρομίας να διαθέτουν επικοινωνιακές δεξιότητες, όπως οι (νοηματικές) γλωσσικές δεξιότητες.

Το Cedefop έχει συγκεντρώσει παραδείγματα πρόσφατων καινοτόμων πρακτικών που εστιάζουν στην ενίσχυση των προσωπικών δεξιοτήτων, των επικοινωνιακών δεξιοτήτων και των γνώσεων βασικών φορέων για την αγορά εργασίας, όπως οι επόπτες χώρου εργασίας ή οι σύμβουλοι, οι οποίοι διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρία

στο εργασιακό τους περιβάλλον.

Πλαίσιο 7. *Ik ben Harrie* στις Κάτω Χώρες

Το *Ik ben Harrie* ("Είμαι ο Χάρι") είναι μια διήμερη ενότητα κατάρτισης που ξεκίνησε πρόσφατα από τη *CNV Jongeren*, μια δεξαμενή σκέψης και επαγγελματική ένωση, και την *Enspiratie*, μια ιδιωτική εταιρεία, αμφότερες με έδρα στην Ουτρέχτη, οι οποίες στηρίζουν τη συμμετοχή των ευάλωτων νέων στην αγορά εργασίας. Ο «Χάρι» είναι η προσωποποίηση του ιδανικού συναδέλφου/εργαζόμενου που βοηθά τα άτομα με ειδικές ανάγκες στον χώρο εργασίας. Η κατάρτιση απευθύνεται σε εσωτερικούς συμβούλους και σε άλλα άτομα «σαν τον Χάρι» που είναι επιφορτισμένα με την ένταξη των νέων με αναπηρία στους χώρους εργασίας τους.

Η ιδέα της κατάρτισης βασίζεται σε στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ένας εργαζόμενος με αναπηρία συμμετέχει πιο ενεργά στον χώρο εργασίας και φέρνει καλύτερα αποτελέσματα όταν υποστηρίζεται από έναν «Χάρι». Η εν λόγω διαπίστωση οδήγησε στην ανάπτυξη αυτής της πρακτικής ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης, η οποία περιλαμβάνει:

- ανάλυση των ικανοτήτων που απαιτούνται από έναν Χάρι (*) και του τρόπου με τον οποίο αυτές οι ικανότητες εφαρμόζονται στην πράξη στον χώρο εργασίας,
- εισαγωγή σε μια πρακτική «εργαλειοθήκη» που θα χρησιμοποιείται από τους συναδέλφους που είναι υπεύθυνοι για την ένταξη των νεοπροσληφθέντων·
- τεχνικές συζήτησης και αλληλεπίδρασης.

(*) «Χάρι» σημαίνει: εξυπηρέτηση, εγρήγορση, ρεαλισμός, ηρεμία, ενημέρωση, ειλικρίνεια.

Καθολική κάλυψη και συστήματα διττής προσέγγισης

Πολλές δραστηριότητες σε ευρωπαϊκές χώρες αποσκοπούν στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων συστημάτων διά βίου προσανατολισμού. Σε ό,τι αφορά τα συστήματα που παρέχουν καθολική κάλυψη για όλους, η γενική έμφαση στη συστηματική αλλαγή μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη βιώσιμης καθοδήγησης, η οποία είναι ανεξάρτητη από κυβερνητικές αλλαγές ή ad hoc λύσεις.

Τα συστήματα διττής προσέγγισης ⁽⁹⁾, τα οποία προσφέρουν στοχευμένο επαγγελματικό προσανατολισμό στα άτομα με αναπηρία και παράλληλα υποστηρίζουν την ισότιμη πρόσβασή τους στην ανοικτή αγορά εργασίας και στις βασικές υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού, μπορεί να ανταποκρίνονται καλύτερα στις πολλές και διαφορετικές ανάγκες των ατόμων με αναπηρία, και σε ατομικό επίπεδο, σε

⁽⁹⁾ «Μια διττή προσέγγιση απαιτεί τη συστηματική ενσωμάτωση της αναπηρίας στον σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση όλων των προγραμματικών και επιχειρησιακών πολιτικών, στρατηγικών και δράσεων, καθώς και στοχευμένες πρωτοβουλίες για την υποστήριξη της ενδυνάμωσης των ατόμων με αναπηρία» (ΠΟΥ, 2021).

διαφορετικά στάδια της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας. Οι προσεγγίσεις θα διαφέρουν ανάλογα με τους πόρους, το τοπίο των υπηρεσιών και το πλαίσιο, αλλά απαιτείται η εφαρμογή στρατηγικής στο σύνολο του συστήματος.

Η πολιτική σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού πρέπει επίσης να καταπολεμά τις διακρίσεις με την ευρύτερη έννοια, καθώς η κοινωνική ταυτότητα των ανθρώπων βασίζεται σε διάφορα χαρακτηριστικά, τα οποία, πέραν της αναπηρίας, μπορεί να περιλαμβάνουν την εθνοτική καταγωγή, την ηλικία, το μεταναστευτικό υπόβαθρο ή το φύλο (διατομεακότητα των διακρίσεων)⁽⁹⁾.

Πλαίσιο 8. Η στρατηγική καθολικής ένταξης της Σουηδίας

Η Σουηδική υπηρεσία απασχόλησης έχει υιοθετήσει μια προσέγγιση καθολικού σχεδιασμού η οποία υποστηρίζει όλους τους αιτούντες εργασία ηλικίας 18 έως 65 ετών, με ή χωρίς ειδικές ανάγκες: τους βοηθά να προετοιμαστούν για εργασία, να υποβάλουν αίτηση για εργασία και να λάβουν υποστήριξη κατά τη διάρκεια της εργασίας τους, ανάλογα με τις ατομικές τους ανάγκες. Η αντιμετώπιση του επαγγελματικού προσανατολισμού μέσω της ενεργοποίησης δεξιοτήτων διαχείρισης της σταδιοδρομίας, π.χ. συνειδητοποίηση των φραγμών, θεωρείται ως ένας τρόπος ενδυνάμωσης των ατόμων προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις διακρίσεις με βάση τη λειτουργικότητα, το φύλο, το κοινωνικό ή πολιτισμικό υπόβαθρο καθώς και να διαχειριστούν τις αποφάσεις και τις προκλήσεις που σχετίζονται με την επαγγελματική τους πορεία.

Ο δικτυακός τόπος της Υπηρεσίας Απασχόλησης προσφέρει ειδικό υλικό αυτοβοήθειας, με οδηγίες και βίντεο σε απλά σουηδικά· περιλαμβάνει επίσης κείμενα σε διάφορες γλώσσες. Το στοχευμένο υλικό περιλαμβάνει βίντεο που ενημερώνουν τα άτομα με αναπηρία σχετικά με τις κύριες δυσκολίες που μπορεί να εμποδίσουν την πλήρη συμμετοχή τους στην επαγγελματική ζωή, καθώς και σχετικά με την υποστήριξη που μπορούν να λάβουν.

Πλαίσιο 9. Συντονιστές ικανοτήτων εργασίας στη Φινλανδία

Η Φινλανδία έχει ενισχύσει τη στήριξη της απασχόλησης χωρίς αποκλεισμούς με την καινοτόμο λειτουργία των «συντονιστών ικανοτήτων εργασίας», δηλαδή ανώτερων εμπειρογνομόνων από διάφορους τομείς εμπειρογνομίας, όπως η επαγγελματική υγεία, η διαχείριση ανθρωπίνων πόρων, η εκπαίδευση, η ΕΕΚ ή ο επαγγελματικός προσανατολισμός. Η εκπαίδευσή τους επικεντρώνεται στην απασχόληση και στο σύστημα υπηρεσιών εργασι-

ακών ικανοτήτων, στην αναγνώριση και τον μετριασμό των κινδύνων και των προκλήσεων στον τομέα της ικανότητας εργασίας, στη γνώση των εργαλείων και τεχνικών καθοδήγησης και στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τις πολύπλοκες πτυχές της εργασίας στο πλαίσιο ενός δικτύου συνεργασίας. Παρέχεται διαδικτυακά από το [Ανοικτό Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Επιστημών](#). Οι συντονιστές ικανότητας εργασίας εργάζονται στα γραφεία [Απασχόλησης και Οικονομικής Ανάπτυξης \(ΤΕ\)](#) και βοηθούν τους αιτούντες εργασία που διαθέτουν μερική ικανότητα εργασίας να βρουν εργοδότες που επιθυμούν να τους προσλάβουν.

■ Οι αιτούντες εργασία με αναπηρία μπορούν να επωφεληθούν, παράλληλα με τα επιδόματα, από υπηρεσίες όπως επαγγελματικός προσανατολισμός και υποστήριξη, αποκατάσταση, εκπαίδευση και κατάρτιση, καθοδήγηση σε θέματα εργασίας, βοήθεια στη σύνταξη των αιτήσεων, νομική υποστήριξη, δοκιμαστική εργασία ή κατάρτιση.

Στους εργοδότες προσφέρεται ένα πρόγραμμα που ονομάζεται «[απασχόληση με ικανότητες](#)» (πληροφορίες σχετικά με την πρόσληψη ατόμων με μερική ικανότητα εργασίας ή σχετικά με την ένταξη στο EURES), βοήθεια για την πρόσληψη εργαζομένων με αναπηρία και καταβολή επιδότησης κατά την πρόσληψη ενός τέτοιου εργαζομένου.

Το φινλανδικό κράτος δημιούργησε επίσης την ενδιάμεση εταιρεία της αγοράς εργασίας [Työkanava Ltd.](#) η οποία απασχολεί τα άτομα με αναπηρία που αντιμετωπίζουν τα μεγαλύτερα εμπόδια στην αγορά εργασίας και χρειάζονται υποστήριξη υψηλού επιπέδου. Η Työkanava, μοναδική πρωτοβουλία στη χώρα, πωλεί στους πελάτες της προϊόντα και υπηρεσίες που παράγονται από τους υπαλλήλους της. Δεν προσφέρει απλώς μια θέση εργασίας, αλλά παρέχει υποστήριξη για την ανάπτυξη της σταδιοδρομίας και κατάρτιση στους εργαζομένους της. Στόχος της είναι να βοηθήσει με αυτόν τον τρόπο στη βελτίωση των δεξιοτήτων τους, ώστε να είναι κατάλληλοι για πρόσληψη στην ελεύθερη αγορά εργασίας. Οι συντονιστές ικανότητας εργασίας στα γραφεία της ΤΕ είναι αυτοί που προτείνουν άτομα για την κάλυψη μιας θέσης εργασίας στην Työkanava.

Διδάγματα και μελλοντική προοπτική

Παρά τις πολλές πρωτοβουλίες που έχουν αναλάβει οι διάφορες χώρες, εξακολουθεί να υφίσταται χάσμα στον τομέα της απασχόλησης –και της εκπαίδευσης και κατάρτισης– για τα άτομα με αναπηρία και η πρόοδος όσον αφορά τις ευρωπαϊκές στρατηγικές είναι αργή. Η επένδυση στην επαγγελματική εξέλιξη και στην υποστήριξη του επαγγελματικού προσανατολισμού έχει σχεδιαστεί προκειμένου να γεφυρώσει αυτό το χάσμα και να διευκολύνει την ουσιαστική πρόσβαση στον σχεδιασμό της σταδιοδρομίας και στις μαθησιακές διαδρομές για όλους. Είναι δυνατή η διατύπωση ορισμένων αρχικών προτάσεων για τη λήψη μελλοντι-

⁽⁹⁾ Η διατομεακότητα είναι μια αναλυτική έννοια που περιλαμβάνεται στη στρατηγική της ΕΕ (βλ. υποσημείωση 1), η οποία προσδιορίζει τον συνδυασμό πολλών, διασταυρούμενων παραγόντων διάκρισης (βλ. επίσης [Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία](#), γενικό σχόλιο αριθ. 8, 2022).

κών μέτρων με βάση τις πρόσφατες εξελίξεις.

Η ανταλλαγή, η κλιμάκωση και η ενσωμάτωση επιτυχημένων πολιτικών και πρακτικών σε όλες τις περιφέρειες και τις χώρες θα πρέπει να ενθαρρύνονται και να προωθούνται πιο συστηματικά. Οι συμπράξεις πρέπει να είναι καλά συντονισμένες και σύμφωνες με τις απαιτήσεις των πελατών και να παρέχουν ολοκληρωμένα μέτρα για σύνθετες ανάγκες, ώστε να διασφαλίζονται τα δικαιώματα των πελατών.

Θα πρέπει να δοθεί προσοχή στην ενσωμάτωση των πολιτικών για την πολυμορφία σε όλους τους παρόχους επαγγελματικού προσανατολισμού και τις οργανώσεις-εταίρους, λαμβάνοντας σαφώς υπόψη την έννοια της αναπηρίας. Πρέπει να διασφαλίζεται η προσβασιμότητα των φυσικών και εικονικών υπηρεσιών. Αυτό περιλαμβάνει προσβάσιμα μέσα επικοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς για άτομα με αναπηρίες, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με προβλήματα όρασης ή ακοής και των χρηστών υπηρεσιών ψυχικής υγείας ⁽¹⁰⁾.

Η έρευνα και η πρακτική έχουν καταδείξει ότι η οικοδόμηση δεξιοτήτων διαχείρισης σταδιοδρομίας σε σχέση με τις βασικές ικανότητες πρέπει να ξεκινά στα πρώτα στάδια της ζωής. Οι δεξιότητες αυτές υποστηρίζουν την οικοδόμηση της επαγγελματικής ταυτότητας, επισημαίνουν τα στερεότυπα και περιορίζουν τις παρανοήσεις σχετικά με τα επαγγέλματα οι οποίες συχνά περιορίζουν τις επιλογές σταδιοδρομίας. Η ενίσχυση της αυτογνωσίας και της αυτοπεποίθησης, η προσαρμοστικότητα και η συνετή διαδικασία λήψης αποφάσεων επιτρέπουν το πέρασμα σε επαγγελματικές εμπειρίες και στην απασχολησιμότητα κατά την ενηλικίωση, ιδίως όταν είναι πιθανό να προκύψουν πολύπλοκα εμπόδια. Αυτό αφορά τους πάντες.

Για να υποστηριχθεί η περαιτέρω ανάπτυξη της πολιτικής στον τομέα του επαγγελματικού προσανατολισμού, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες σε επίπεδο ΕΕ και σε διακρατικό επίπεδο.

- **Ενίσχυση των γνώσεων και των πληροφοριών:** παρά τη συλλογή δεδομένων κατά τρόπο πιο συνεκτικό από την Eurostat σε εθνικό επίπεδο, είναι αναγκαίο να συγκεντρωθούν περισσότερα στοιχεία προκειμένου να εντοπιστεί και να γεφυρωθεί το χάσμα στη διακρατική γνώση και έρευνα σχετικά με τη μάθηση και τη σταδιοδρομία των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας. Η συλλογή δεδομένων είναι καίριας σημασίας για τη βελτίωση των υπηρεσιών, τη συγκρισιμότητα και την ανταλλαγή γνώσεων και ορθών πρακτικών σε ολόκληρη την ΕΕ.
- **Καθιέρωση κοινής ορολογίας σε ολόκληρη την ΕΕ:** Η έλλειψη κοινού, ενιαίου λεξιλογίου στην Ευρώπη δυσχεραίνει την έρευνα, την

παρακολούθηση, την υιοθέτηση και τη συγκρισιμότητα των ορθών πρακτικών και, ως εκ τούτου, τη δυνατότητα μεταφοράς και ενσωμάτωσής τους. Είναι πλέον καιρός να αναπτυχθεί μια κοινή ορολογία που θα διευκολύνει την έρευνα, τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, την ανάπτυξη πολιτικής και την ανταλλαγή γνώσεων σε διασυνοριακό επίπεδο.

Πρόσθετοι δείκτες ισχύουν σε εθνικό επίπεδο.

- **Προώθηση της έρευνας σχετικά με τον ρόλο των διακρίσεων λόγω αναπηρίας** και της διατομεακότητας στους χώρους εργασίας, στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, καθώς και στις υπηρεσίες υποστήριξης. Η καλύτερη γνώση των μηχανισμών διάκρισης μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση του προληπτικού και καταλυτικού ρόλου του επαγγελματικού προσανατολισμού και στη διευκόλυνση της συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στη βασική ΕΕΚ και στην εκπαίδευση των ενηλίκων. Μπορεί να συμβάλει στην πληρέστερη ευαισθητοποίηση.
- **Βελτιωμένες προσεγγίσεις με επίκεντρο τον χρήστη, ανατροφοδότηση και συνεχής παρακολούθηση και αξιολόγηση.** Μέσα από την επισκόπηση των πολιτικών και των πρακτικών που διενεργεί το Cedefop στις χώρες της ΕΕ προκύπτει ότι η οπτική των χρηστών/πελατών δεν λαμβάνεται πάντα υπόψη κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των μέτρων. Θα μπορούσαν να ληφθούν περισσότερα μέτρα για την ανάπτυξη προσεγγίσεων παρακολούθησης και αξιολόγησης που θα λαμβάνουν υπόψη τους στόχους και τα στάδια του επαγγελματικού προσανατολισμού των πελατών (αύξηση της αυτογνωσίας, της αυτοαποτελεσματικότητας, του ελέγχου της σταδιοδρομίας και της αυτονομίας, αναζήτηση πληροφοριών σε σχέση με τη σταδιοδρομία), καθώς και την εξέλιξη της σταδιοδρομίας τους. Οι βρόγχοι ανατροφοδότησης θα πρέπει να συνοδεύονται από βελτιωμένη παρακολούθηση και αξιολόγηση, μεταξύ άλλων με τη συμμετοχή των επαγγελματιών σταδιοδρομίας και των επαγγελματιών σε παρακείμενους τομείς, καθώς και των χρηστών των υπηρεσιών, κατά περίπτωση.

Αυτά τα συμπεράσματα και οι δείκτες πολιτικής σχετικά με την ανάπτυξη βιώσιμων συστημάτων διαβίου προσανατολισμού βασίζονται σε μια πρώτη διερεύνηση των στοιχείων που συλλέχθηκαν. Υπάρχουν ενδείξεις ότι οι εθνικές πολιτικές και πρακτικές επαγγελματικού προσανατολισμού μεταβάλλονται παράλληλα με την ενίσχυση των πλαισίων πολιτικής και παρακολούθησης της ΕΕ, μεταξύ άλλων με τη συλλογή δεδομένων, με πολιτικές που διέπουν την προσβασιμότητα και με τη χρήση

⁽¹⁰⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2019/882 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας προϊόντων και υπηρεσιών.

της τεχνητής νοημοσύνης. Ο κατάλογος του Cedefop επικαιροποιείται επί του παρόντος με παραδείγματα εθνικών πρακτικών τα οποία αντικατοπτρίζουν τις πιο πρόσφατες τάσεις στον δια βίου προσανατολισμό.

CEDEFOPΕυρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη
της Επαγγελματικής Κατάρτισης**Ενημερωτικό σημείωμα – 9186 EL**

Αριθ. καταλόγου: TI-BB-23-004-ELN

ISBN 978-92-896-3509-7, doi: 10.2801/996173

Copyright © Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop), 2023. Creative Commons Attribution 4.0 International

Τα ενημερωτικά σημειώματα εκδίδονται στα αγγλικά, τα γαλλικά, τα γερμανικά, τα ελληνικά, τα ισπανικά, τα ιταλικά, τα πολωνικά και τα πορτογαλικά, καθώς και στη γλώσσα της εκάστοτε χώρας που αναλαμβάνει την προεδρία της ΕΕ. Για να τα λαμβάνετε σε τακτική βάση, εγγραφείτε στην ακόλουθη διεύθυνση:

www.cedefop.europa.eu/el/user/register

Άλλα ενημερωτικά σημειώματα και δημοσιεύσεις του Cedefop διατίθενται στον ιστότοπο: www.cedefop.europa.eu/EN/publications.aspx

Ευρώπης 123, Θεσσαλονίκη (Πυλαία), ΕΛΛΑΔΑ

Ταχυδρομική διεύθυνση: Cedefop service post, 57001, Θέρμη, ΕΛΛΑΔΑ

Τηλ. +30 2310490111, Φαξ +30 2310490020

Email: info@cedefop.europa.euwww.cedefop.europa.eu